

Határozatok Tára

DEAN SPIELMANN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. december 18.¹

C-424/24. és C-425/24. sz. egyesített ügyek

ZD

kontra

**Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),
Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI),**

**Procura federale presso la Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),
Collegio di garanzia dello sport presso il Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI),
Corte federale d'appello presso la Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC) (C-424/24)**

és

MI

kontra

**Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),
Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI) (C-425/24)**

(a Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio [Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A sportbíróság által kiszabott fegyelmi szankció – A labdarúgóklub igazgatótanácsának tagjaként vagy ügyvezető igazgatójaként folytatott tevékenység ideiglenes tilalma – A rendes bíróságok hatályaon kívül helyezési jogkörét kizáró nemzeti szabályozás, amely csak a kár megtérítésére ad lehetőséget – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Hatékony bírói jogvédelem – EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikk – A munkavállalók szabad mozgása és a szolgáltatásnyújtás szabadsága”

Bevezetés

1. A hágai Nemzetközi Jogi Akadémián tartott általános nemzetközi magánjog előadásán François Rigaux professzor kifejtette, hogy a sportjogban a sportügyi hatóságok *de facto* monopóliuma az általuk megállapított szabályok betartásába olyan kényszerítő elemet hoz, amely jogi erővel ruházza fel azokat. Azon személyek helyzete, akik úgy döntöttek, hogy alávetik magukat

¹ Eredeti nyelv: francia.

e szabályoknak, szerinte hasonló a „bolygóközi utas” helyzetéhez, mivel „ahhoz, hogy a Holdon vagy a Marson le tudjon szállni, alá kell vetnie magát a gravitációs vagy hőmérsékleti viszonyoknak, és az oxigénigényét megfelelő berendezéssel kell kielégítenie”.²

2. Az említett szabályok jogi jellegéből következik, hogy a *de facto* monopóliummal rendelkező szerv vagy szervek jogosultak szankcionálni a szabályok megsértését, elsősorban fegyelmi szankciók alkalmazásával. A jelen ügy középpontjában a sportjog e sajátossága áll.

3. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmével a Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal bizonyos olyan jogi rendelkezések, amelyek Olaszországban a sportegyesületeknek a hatáskörükbe tartozó személyekkel szemben gyakorolt szankcionálási jogkörét szabályozzák.

4. A Bíróságnak különösen arról kell határoznia, hogy összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő hatékony bírói jogvédelemhez való joggal az a bírósági felülvizsgálat, amely kizárólag a kár megtérítését eredményezheti azon személyek számára, akikkel szemben fegyelmi szankciót szabtak ki.

Jogi háttér

Az uniós jog

5. A jelen ügyekben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, valamint az EUMSZ 45., EUMSZ 56., EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk releváns.

Az olasz jog

Az alkotmány

6. A Costituzione della Repubblica Italiana (olasz alkotmány; a továbbiakban: alkotmány)³ 2. cikke kimondja:

„A Köztársaság elismeri és garantálja az ember sérthetetlen jogait, mint egyén és mint olyan társadalmi csoportok tagja, ahol személyisége kibontakozik, és megköveteli a politikai, gazdasági és társadalmi szolidaritással kapcsolatos kötelességek teljesítését, amelyek alól nem lehet eltérni.”

7. Ezen alkotmány 18. cikkének első bekezdése értelmében:

„Az állampolgároknak joguk van ahhoz, hogy engedély nélkül szabadon társuljanak olyan célok érdekében, amelyeket a büntetőjog nem tilt az egyéneknek.”

² Rigaux, F., „Les situations juridiques individuelles dans un système de relativité générale. Cours général de droit international privé”, Recueil des cours de l’Académie de La Haye en ligne, Brill, Nijhoff, 213. kötet, 1989, 67. o.

³ GURI, 298. sz., 1947. december 27.

8. Az említett alkotmány 24. cikkének első bekezdése a következőket írja elő:

„Mindenki jogosult jogai és jogos érdekei védelme érdekében eljárást indítani.”

9. Ugyanezen alkotmány 103. cikkének első bekezdése értelmében:

„Az államtanács és az egyéb közigazgatási bíróságok hatáskörrel rendelkeznek a jogos érdekeknek, valamint különösen a törvény által előírt külön tárgyban az alanyi jogoknak a közigazgatási szervekkel szembeni védelmére.”

10. Az olasz alkotmány 113. cikke szerint:

„A közigazgatási szervek aktusaival szemben a rendes vagy közigazgatási bíróságok előtt minden esetben helye van a jogok és jogos érdekek bírói védelmének.

Ez a bírói jogvédelem nem zárható ki, illetve nem korlátozható meghatározott jogorvoslati lehetőségekre vagy jogi aktusok kategóriáira.

Törvény határozza meg azokat a bírósági szerveket, amelyek a törvény által előírt esetekben és joghatásokkal megsemmisíthetik a közigazgatási aktusokat.”

A közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv

11. A 2010. július 2-i decreto legislativo n° 104 (104. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) által jóváhagyott codice del processo amministrativo (közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv)⁴ 1. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A közigazgatási bíróság az Alkotmány és az európai jog elveivel összhangban teljes körű és hatékony védelmet biztosít.”

12. E törvénykönyv 30. cikkének (6) bekezdése a következőket írja elő:

„A közigazgatási bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan kártérítési kérelem elbírálására, amely jogos érdekek vagy – a kizárólagos hatáskörébe tartozó területeken – alanyi jogok megsértéséből ered.”

13. Az említett kódex 133. cikke többek között tartalmaz egy (1) bekezdést, amely szerint:

„Ha törvény másként nem rendelkezik, a közigazgatási bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznak [...]:

z) a Comitato olimpico nazionale italiano (olasz nemzeti olimpiai bizottság []) vagy a sportági szövetségek aktusaival kapcsolatos, nem a sportbíróságok részére fenntartott jogviták, kivéve a társaságok, egyesületek és sportolók közötti vagyoni jogvitákat.”

⁴ GURI, 156. sz., 2010. július 7., 1. o.

A 280/2003. sz. törvény

14. A 2003. október 17-i legge n° 280, conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge n° 220, recante disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva (a sportbírószágokra vonatkozó sürgős rendelkezésekről szóló, 220. sz. rendkívüli törvényerejű rendeletet módosításokkal törvénnyé alakító 280. sz. törvény; továbbiakban: 280/2003. törvény)⁵ törvénnyé alakította a 2003. augusztus 19-i decreto-legge n° 220 recante disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva-t (a sportbírószágokra vonatkozó sürgős rendelkezésekről szóló 220. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet).⁶

15. A 280/2003. sz. törvény 1–3. cikkének szövege a következő:

„1. cikk – Általános elvek

(1) A Köztársaság elismeri és biztosítja a nemzeti sportjog mint a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hatáskörébe tartozó nemzetközi sportjog kifejeződésének autonómiáját.

(2) A sportjog és a Köztársaság joga közötti viszonyok az autonómia elvén kerülnek szabályozásra, [...] a sportjoghoz kapcsolódó szubjektív helyzeteknek a Köztársaság jogrendje tekintetében releváns eseteit kivéve.

2. cikk – A sportjog autonómiája

(1) Az 1. cikkben foglalt elvek alkalmazásában a sportjog hatálya alá tartozik a következőkkel kapcsolatos kérdések szabályozása:

- a) a nemzeti sportjog és annak ágazatai szabályozással, szervezettel és személyzettel kapcsolatos rendelkezéseinek tiszteletben tartása és alkalmazása a sporttevékenységek megfelelő végzésének biztosítása érdekében;
- b) a fegyelmi szabályozás szempontjából releváns magatartások és a vonatkozó sporttal kapcsolatos fegyelmi szankciók kiszabása és alkalmazása.

(2) Az (1) bekezdésben említett ügyekben a [CONI], valamint a [...] sportági szövetségek alapszabályának és szabályzatának rendelkezései szerint a klubok, egyesületek és tagok kötelesek a sportbírószágokhoz fordulni.

[...]

3. cikk – Hatásköri szabályok és átmeneti rendelkezések

(1) A sportbírószágok valamennyi fokának kimerítését követően, valamint a rendes bíróságoknak a klubok, egyesületek és sportolók közötti vagyoni viszonyokra vonatkozó hatásköre sérelme nélkül a [CONI] vagy a sportági szövetségek aktusaival kapcsolatos minden egyéb, a 2. cikk értelmében nem a sportbírószágok részére fenntartott jogvitára a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv az irányadó, minden esetben a [CONI] és a sportági szövetségek alapszabályában és szabályzatában foglalt esetleges választottbíróági kikötések rendelkezéseinek sérelme nélkül, a 2. cikk (2) bekezdése értelmében [...]

⁵ GURI, 243. sz., 2003. október 18., 4. o.

⁶ GURI, 192. sz., 2003. augusztus 20., 4. o.

[...]

A FIGC sportbíróági kódexe

16. Az alapügyben szóban forgó szankciók kiszabásának alapjául szolgáló szabályozás a Codice di Giustizia sportiva della Federazione Italiana Giuoco Calcio (az olasz labdarúgó-szövetség [FIGC] sportbíróági kódexe).⁷

17. E kódex – 2. cikkének (1) bekezdése szerint – többek között a sport területén szakmai tevékenységet folytató „vezetőkre” alkalmazandó, amely személyi körbe tartozik kétségtelenül ZD és MI is.

18. Az említett kódexnek „Az általános rendelkezések kötelező jellege” című 4. cikke a következőket írja elő:

„(1) A 2. cikkben említett személyek kötelesek betartani a FIGC alapszabályát, kódexét, belső szervezeti szabályzatát, valamint az egyéb szövetségi előírásokat, és tiszteletben tartani a lojalitást, a becsületességet és a tisztességet elvét minden olyan jogviszonyt illetően, amely bármilyen módon a sporttevékenységre utal.

(2) Az (1) bekezdésben előírt kötelezettségek megsértése esetén a 8. cikk (1) bekezdésének a), b), c) és g) pontjában, valamint a 9. cikk (1) bekezdésének a), b), c), d), f), g) és h) pontjában előírt szankciókat kell alkalmazni.

[...]

19. Egyéb szankciók mellett ugyanezen kódex 9. cikke (1) bekezdésének f) pontja utal „a FIGC-en belüli határozott időre szóló eltiltásra, az [Európai Labdarúgó-szövetségre (UEFA)] történő esetleges kiterjesztés iránti kérelemmel együtt”.

20. A FIGC sportbíróági kódexe „Gazdasági és irányítási jogsértések” című 31. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A sportbíróágok, a commissione di vigilanza sulle società di calcio professionistiche (a hivatásos labdarúgó-egyesületek felügyeleti bizottsága) és a szövetség más ellenőrző szervei, valamint az UEFA és a FIGC licencek kiadásával kapcsolatban az illetékes szervek által kért dokumentumok bemutatásának elmulasztása, megváltoztatása, illetve anyagi vagy eszmei hamisítása, akár részlegesen is, vagy valótlan, visszatartott vagy részleges információk nyújtása közigazgatási szabálysértésnek minősül. Az irányítással kapcsolatos és gazdasági ügyekre vonatkozó szövetségi szabályozás megkerülésére irányuló magatartás, valamint az illetékes szövetségi szervek e tekintetben hozott határozatai végrehajtásának hiánya is minden esetben közigazgatási szabálysértésnek minősül. Az UEFA licenszszabályzatában vagy más különös szabályokban előírt súlyosabb szankciók, valamint az e cikkben előírt egyéb tényállások miatt kiszabható súlyosabb szankciók alkalmazásának sérelme nélkül, az e bekezdésben említett tényállásokat elkövető társaság figyelmeztetéssel járó pénzbírsággal büntetendő.”

⁷ A Giunta Nazionale del CONI (a CONI nemzeti tanácsa) az Statuto CONI (a CONI alapszabálya) 7. cikke (5) bekezdésének l) pontja alapján a 2019. június 11-i 258. sz. határozatával hagyta jóvá.

Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

21. ZD és MI a Juventus F. C. SpA (a továbbiakban: Juventus) társaság, egy Olaszországban bejegyzett hivatásos labdarúgóklub korábbi elnöke, illetve korábbi igazgatósági tagja.

22. A Federazione Italiana Giuoco Calcio (olasz labdarúgó-szövetség, FIGC) Olaszországban székhellyel rendelkező magánjogi szervezet. A FIGC célja a hivatásos és amatőr labdarúgás előmozdítása és szabályozása e tagállamban. Tagja a Fédération internationale de football associationnak (Nemzetközi Labdarúgó-szövetség, FIFA) és az Union européenne des associations de footballnak (Európai Labdarúgó-szövetség, UEFA).

23. A Comitato Olimpico Nazionale Italiano (olasz nemzeti olimpiai bizottság, a továbbiakban: CONI) Olaszországban székhellyel rendelkező közjogi szerv. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a CONI feladata a különböző olasz sportegyesületek tevékenységeinek koordinálása.

24. 2022. április 1-jén a Procura Federale Presso La Federazione Italiana Giuoco Calcio (a FIGC egyik szerveként működő szövetségi ügyészség, Olaszország; a továbbiakban: szövetségi ügyészség), a FIGC fegyelmi eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerve, keresetet indított a Tribunale Federale nazionale (a FIGC egyik szerveként működő nemzeti szövetségi bíróság, Olaszország; a továbbiakban: szövetségi bíróság) előtt több olasz hivatásos labdarúgóklub, köztük a Juventus, valamint azok több vezetője ellen. A szövetségi ügyészség többek között azzal vádolja ez utóbbiakat, hogy megsértették a FIGC sportbírói kódexe 4. és 31. cikkében foglalt, a lojalításra, a becsületességre és a tisztességre vonatkozó elveket. Különösen azt rója fel ZD-nek és MI-nek, hogy lényegében részt vettek egy 60 millió eurót meghaladó fiktív értéknövekedési rendszer létrehozásában azáltal, hogy a Juventus 2020. és 2021. évre vonatkozó pénzügyi kimutatásaiban és számviteli mérlegeiben olyan nyilatkozatokat tettek vagy hagytak jóvá, amelyek hamisan a játékosok sportszolgáltatásainak értékesítésére irányuló ügyleteket, tehát átigazolásokat független ügyletként tüntettek fel. A szövetségi ügyészség szerint ugyanis valójában csereügyletekről volt szó, amelyek célja az volt, hogy elkerüljék az azokra alkalmazandó nemzetközi számviteli standard alkalmazását, és végső soron az e rendszerben részt vevő klubok tényleges eredményeinél és vagyonánál jelentősebb eredményekről és vagyonról számoljanak be.

25. 2022. április 22-i határozatával a szövetségi bíróság, amely a FIGC többek között fegyelmi szankciókra hatáskörrel rendelkező szerve, határozatot hozott, amelyben felmentette az e keresettel érintett valamennyi természetes és jogi személyt.⁸

26. A szövetségi ügyészség e határozattal szemben panaszt nyújtott be a Corte Federale d'appello presso la Federazione Italiana Giuoco Calciohoz (a FIGC szövetségi fellebbviteli bírósága, Olaszország; a továbbiakban: szövetségi fellebbviteli bíróság).

27. 2022. május 27-i határozatával a szövetségi fellebbviteli bíróság helybenhagyta a szövetségi bíróság határozatát.⁹

28. 2022. november 24-én a szövetségi ügyészség megkapta a Tribunale di Torino (torinói bíróság, Olaszország) mellett működő államügyésztől az ügyészség által a jelen indítvány 24. pontjában említett eljárással érintett cselekmények tárgyában párhuzamosan indított

⁸ 0128/TFNSD-2021–222. sz. határozat.

⁹ 0089/CFA-2021–2022. sz. határozat.

büntetőeljárás iratanyagában szereplő dokumentumok másolatát. E kézhezvételt követően a szövetségi ügyészség úgy ítélte meg, hogy e dokumentumok igazolják a részleges felülvizsgálati kérelem benyújtását a szövetségi fellebbviteli bírósághoz.

29. 2023 januárjában a szövetségi fellebbviteli bíróság határozatot hozott, amelyben helyt adott a szövetségi ügyészség felülvizsgálati kérelmének.¹⁰ E határozatban a fellebbviteli bíróság ZD-vel és MI-vel szemben többek között fegyelmi szankciót szabott ki, amely abból állt, hogy 24 hónapos időtartamra megtiltotta számukra a FIGC-n belüli tevékenységek folytatását, valamint kérte a tilalom kiterjesztését az UEFA-ra és a FIFA-ra. E tilalmat, amely gyakorlatilag minden olyan szakmai tevékenységre kiterjed, amely a FIGC hatáskörébe tartozik, vagyis az olaszországi hivatásos vagy amatőr labdarúgásra, a FIFA fegyelmi bizottsága később az egész világra kiterjesztette.

30. Az említett határozatot többek között ZD és MI megtámadta a Collegio di Garanzia della Sport presso il Comitato Olimpico Nazionale Italiano (a CONI egyik szerveként működő, sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium, Olaszország; a továbbiakban: sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium) előtt, amely a sport-igazságszolgáltatás legfelsőbb bírósága.

31. 2023. május 8-i határozatával a sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium elutasította ZD és MI jogorvoslati kérelmét, miközben helyt adott a más személyek által benyújtott jogorvoslati kérelmeknek, és visszautalta az ügyet a szövetségi fellebbviteli bíróság elé annak érdekében, hogy ez utóbbi jogerősen megállapíthassa a kiszabandó fegyelmi szankciókat.¹¹

32. 2023. május 25-én a fent említett büntetőeljárásban eljárást megszüntető végzést hoztak.

33. Ezt követően ZD és MI keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága) előtt a szövetségi fellebbviteli bíróság, illetve a sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium által egymást követően hozott határozatokkal szemben annyiban, amennyiben e határozatok őket érintik.

34. Előzetes döntéshozatalra utaló határozatában e bíróság először is megjegyzi, hogy ZD és MI keresetükben elsődlegesen azt kéri tőle, hogy függessze fel és semmisítse meg a szövetségi fellebbviteli bíróság által velük szemben kiszabott fegyelmi szankciót, és kizárólag másodlagosan térítse meg az általa okozott kárt. Ugyanakkor az alkalmazandó – a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) által értelmezett – olasz jogszabály alapján e két keresetet mint „hatáskör hiánya miatt elfogadhatatlant” el kell utasítania annyiban, amennyiben azok e fegyelmi szankciók megsemmisítésére irányulnak.

35. A Corte costituzionale (alkotmánybíróság, Olaszország) ugyanis 2011. február 7-i¹² és 2019. április 17-i¹³ két ítéletében lényegében úgy ítélte meg, hogy a 280/2003. sz. törvény 2. és 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok a „sportbíróságoknak”, köztük a szövetségi bíróságnak, a szövetségi fellebbviteli bíróságnak és a sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégiumnak kizárólagos hatáskört biztosítanak a különböző olasz sportegyesületek tagjaival vagy a sportegyesületekhez kapcsolódó – akár természetes, akár jogi – személyekkel szemben kiszabott fegyelmi szankciók felfüggesztése és megsemmisítése iránti kérelmek elbírálására. A közigazgatási eljárásról szóló

¹⁰ A 2023. január 20-án kihirdetett és 2023. január 30-án benyújtott 0063/CFA2022–2023. sz. határozat.

¹¹ 40/2023. sz. határozat.

¹² 49/2011. sz. ítélet (GURI, 8. sz., 2011. február 16., ECLI:IT:COST:2011:49).

¹³ 160/2019. sz. ítélet (GURI, 27. sz., 2019. július 3., ECLI:IT:COST:2019:160).

törvénykönyv 133. cikke (1) bekezdésének z) pontja értelmében a közigazgatási bíróság, mint rendes bíróság hatáskörébe kizárólag a CONI vagy az olasz sportegyesületek aktusaival kapcsolatos, nem a „sportbíróságok” részére fenntartott jogviták tartoznak. E jogviták között szerepelnek azok a keresetek, amelyekkel azok a személyek, akikkel szemben ilyen fegyelmi szankciókat szabtak ki, azt kéri a közigazgatási bíróságtól, hogy a „sportbírósági fórumok kimerítését” követően járulékos jelleggel vizsgálja felül e szankciók jogszerűségét annak érdekében, hogy a „szubjektív jogi helyzetükből”, valamint „jogaikból és jogos érdekeikből” fakadóan „egyenlő bírói jogvédelmet” kapjanak. Az ilyen védelem kizárólag az e személyeknek okozott kár pénzbeli megtérítésének formáját öltheti.

36. Amint az ugyanezen ítéletekből kitűnik, a Corte costituzionale (alkotmánybíróság) a 280/2003. sz. törvény és a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv szóban forgó különböző rendelkezéseinek ezen értelmezését arra a megállapításra alapozza, hogy e rendelkezések az olasz jogalkotó által a 280/2003. sz. törvény 1. cikkében – egyrészt az alkotmány 24., 103. és 113. cikkében rögzített hatékony és teljes bírói jogvédelem elve, másrészt pedig a sportjog az ezen alkotmány 2. és 18. cikke által védett autonómiája megőrzésének szükségessége között – végzett „ésszerű súlyozás” eredménye. Az érintett személyek bírói jogvédelmét ily módon hatékonyan biztosítja a „sport-igazságszolgáltatás” – amely az „egyesületi igazságszolgáltatás” sajátos formája – olyan jogi helyzetekben, mint például a fegyelmi szankciók kiszabása, amely szankciók relevánsak a „sportjog”, mint „ágazati jogrend” szempontjából, de az „általános jogrend” szempontjából nem. Ezzel párhuzamosan e személyek „szubjektív jogi helyzetének” hatékony bírói jogvédelmét az „általános jogrendre” tekintettel továbbra is a rendes bíróságok, azaz a közigazgatási bíróságok biztosítják.

37. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatban a Bírósághoz kell fordulni annak érdekében, hogy határozni tudjon mind a ZD és MI által benyújtott keresetek elfogadhatóságáról, mind pedig e keresetek megalapozottságáról.

38. Harmadszor és végül kifejti, hogy lényegében kétségei vannak a 280/2003. sz. törvény uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően.

39. E körülmények között a C-424/24. sz. ügyben a Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot és különösen az EUSZ 6. és az EUSZ 19. cikket az Európai Unió Alapjogi Chartája^[14] 47. cikkének és [az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény^[15] 6. cikkének fényében és a hatékony bírói jogvédelem elvével összefüggésben, hogy azzal ellentétes az, hogy a 280/2003. sz. törvén[yn]ek] a bíróságok által ténylegesen értelmezett 2. cikkében foglalthoz hasonló tagállami belső szabályozás a nemzeti sportbíróságok valamennyi fokának kimerítését követően kizárja az olyan bírói jogvédelem igénybevételét, amely a nemzeti bíróság (a jelen esetben a közigazgatási bíróság) számára a sporttal kapcsolatos fegyelmi szankció és annak jövőbeli joghatásainak megsemmisítésére vonatkozó hatáskörét írja elő, illetve ideiglenes intézkedésként felfüggesztheti e szankciók hatályát, és így a nemzeti bíróság hatáskörét csak a kár pénzbeli megtérítésé[hez való jog] védelmére korlátozza, amennyiben a fegyelmi jogkör gyakorlása ténylegesen jogellenes volt?

¹⁴ A továbbiakban: Charta.

¹⁵ Aláírva Rómában, 1950. november 4-én (a továbbiakban: EJE).

- 2) Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot és különösen az EUSZ 6. és az EUSZ 19. cikket a [Charta] 47., 48. és 49. cikkének, valamint az [EJEE] 6. és 7. cikkének fényében, hogy – a törvényesség, a büntethető tényállások kimerítő és kellően pontos meghatározása, valamint a tisztességes eljárás elve tiszteletben tartásának biztosítása érdekében – azokkal ellentétes a 280/2003. sz. törvén[ynek] a bíróságok által ténylegesen értelmezett 2. cikkében foglalthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely a sportjog autonómiájának a nemzeti jogban rögzített és a bíróságok által tényleges értelmezett elve alapján lehetővé teszi a sportjog területén eljáró szervek számára, hogy a sportvezetővel szemben a szakmai tevékenység folytatásától eltiltó fegyelmi szankciót szabjanak ki a szövetség szabályzata valamely rendelkezésének (az FGCI sportbíróági kódexe 4. cikkének (1) bekezdése) megsértése miatt, amely egy nem meghatározott jellegű általános kikötésében úgy rendelkezik, hogy az alapszabályon és más szövetségi szabályokon túlmenően minden tag és vezető tisztségviselő köteles betartani a lojalitás, a tisztesség és a becsületesség elvét?
- 3) Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot és különösen az EUMSZ 45., az EUMSZ 49., az EUMSZ 56., az EUMSZ 101. és az EUMSZ 102. cikket, valamint a [Charta] 47. cikkét, hogy azokkal ellentétes az, hogy valamely, a 280/2003. sz. törvén[y] 2. cikkében foglaltakhoz hasonló nemzeti szabályozás lehetővé teszi, hogy a sportszervek olyan eltiltó fegyelmi szankciót szabjanak ki, amelynek következtében egy nemzetközi szintű sportegyesület vezető tisztségviselőjét nemzeti és nemzetközi környezetben 24 hónapra eltiltják a szakmai tevékenység gyakorlásától?”

40. A C-425/24. sz. ügyben ugyanezen körülmények között határozott úgy e bíróság, hogy felfüggeszti az eljárást, és lényegében ugyanazokat a kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra.

41. ZD, MI, a CONI, a FIGC, az olasz és a portugál kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be.

42. A 2025. szeptember 17-én tartott tárgyaláson ZD, MI, a CONI, a FIGC, az olasz kormány és a Bizottság szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

Elemzés

43. A Bíróság kérésére a jelen indítvány kizárólag az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és harmadik kérdésre vonatkozik. Először a harmadik kérdéssel foglalkozom, mielőtt rátérnék az első kérdésre.

A harmadik kérdésről

44. Harmadik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 45., EUMSZ 56., EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikket¹⁶ úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről a jelen ügyben szó van, amely lehetővé teszi, hogy a

¹⁶ A kérdést előterjesztő bíróság a letelepedési szabadsággal kapcsolatos EUMSZ 49. cikkre is hivatkozik. A Bíróságnak mindenesetre úgy kellene e kérdést átfogalmaznia, hogy e rendelkezést kihagyja belőle, mivel számomra nem tűnik úgy, hogy a labdarúgóklubok vezető tisztségviselői tisztségeit – azok különös természetére tekintettel – nem lehet állandóan és folyamatosan a céltagállam valamely intézményéből gyakorolni. Lásd: 2022. szeptember 7-i Cilevičs és társai ítélet (C-391/20, EU:C:2022:638, 54. pont).

sportszervek olyan eltöltő fegyelmi szankciót szabjanak ki, amelynek következtében egy sportvezetőt nemzeti és nemzetközi környezetben 24 hónapra eltöltik a szakmai tevékenység gyakorlásától.

Az elfogadhatóságról

45. A Bizottság és az olasz kormány megkérdőjelezi a jelen kérdés elfogadhatóságát,¹⁷ mivel lényegében úgy véli, hogy e kérelmekben a kérdést előterjesztő bíróság nem adott magyarázatot arra, hogy milyen kapcsolatot állapít meg az értelmezni kért uniós jogi rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között.

46. A Bizottság szerint az alapeljárásnak nincs határokon átnyúló jellege. Álláspontja szerint a jelen ügy valamennyi eleme Olaszországra korlátozódik, mivel olyan olasz vezetőkkal szemben kiszabott fegyelmi szankciókról van szó, akik egy olasz labdarúgóklubbal állnak munkaviszonyban, és nem gyakorolták a szabad mozgáshoz való jogukat. E szankciók ugyanis „a FIGC-n belüli tevékenység folytatásától való, 24 hónapra szóló ideiglenes eltöltésből, valamint *az UEFA és a FIFA keretében történő kiterjesztés iránti kérelemből*” állnak. Az érintett vezetők szabad mozgásának akadályozása a Bizottság véleménye szerint csak abban az időpontban konkretizálódik, amikor a FIFA helyt ad a FIGC által előterjesztett, az említett szankciók földrajzi hatályának az egész világra történő kiterjesztésére irányuló kérelemnek.

47. E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bíróság korábban már hajlandó volt választ adni az azon ügyben elé terjesztett kérdésekre, amikor a nemzeti szabályozás a tárgyából vagy a jellegéből kifolyólag alkalmas volt határon átnyúló hatások kifejtésére.¹⁸ Ez a helyzet a szóban forgó olasz szabályozással kapcsolatban is, amely az e rendelkezések betartatására irányuló szankciókat írja elő, amelyek közül egyesek kérelemre kiterjeszthetők az UEFA és a FIFA keretében.

48. Így azt javaslom, hogy a Bíróság utasítsa el ezt az elfogadhatatlansági kifogást.

Az ügy érdeméről

49. Előzetesen meg kell állapítani, hogy a jelen kérdés tárgyát képező nemzeti rendelkezések, amelyek a FIGC sportbírósági kódexének hatálya alá tartoznak, a FIGC szankcionáló tevékenységének bizonyos vonatkozásait szabályozzák. A FIGC mint magánjogi egyesület által elfogadott kódexet a CONI jóváhagyta. Ez utóbbi, közjogi jellegű szervnek ugyanis értékelnie kell, hogy a kódex megfelel-e a törvénynek, a Statuto Comitato Olimpico Nazionale Italiano-nak (a CONI alapszabálya),¹⁹ az alapelveknek, valamint a CONI nemzeti tanácsa által kidolgozott iránymutatásoknak és kritériumoknak.²⁰

50. Ezt követően először azt kell megvizsgálni, hogy e rendelkezések összeegyeztethetők-e a versenyszabályokkal (EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk), másodszor pedig a munkavállalók és a szolgáltatások szabad mozgására vonatkozó szabályokkal (EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikk). Mindazonáltal célszerűnek tűnik egy előzetes megjegyzés.

¹⁷ Bár a Bizottság írásbeli észrevételeiben ezen elfogadhatatlansági kifogás látszólag az első előzetes döntéshozatal iránti kérdésre vonatkozik a Bizottság a tárgyaláson rámutatott, hogy az említett kifogás valójában a harmadik kérdésre irányul.

¹⁸ Lásd személtetesképpen: 2013. július 18-i Citroën Belux ítélet (C-265/12, EU:C:2013:498, 32. és 33. pont).

¹⁹ A Consiglio Nazionale (a CONI nemzeti tanácsa) által 2023. november 21-én, az 1745. sz. határozattal módosítva, amelyet a Presidente del Consiglio dei Ministri (a minisztertanács elnöke) 2023. december 20-án rendeletben hagyott jóvá.

²⁰ Lásd a CONI alapszabálya 7. cikke (5) bekezdésének l) pontját.

51. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a sporttevékenységet akkor szabályozza az uniós jog, ha az gazdasági tevékenységnek minősül. Ennek megfelelően a Bíróság nemrég megállapította, hogy kizárólag néhány olyan különös szabályt kell gazdasági tevékenységen kívül esőnek tekinteni, amelyet egyrészt kizárólag nem gazdasági okokból fogadtak el, másrészt amely kizárólag magát a sportot érintő kérdésekre vonatkozik.²¹ Nyilvánvaló, hogy a hivatásos sportklubok gazdasági irányítására vonatkozó szabályok, mint például a jelen ügyben szereplő szabályok, nem tartoznak ebbe a kategóriába, és ezért az uniós jog hatálya alá esnek.

52. Az EUMSZ 101. cikkre tekintettel úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a labdarúgóversenyeket szervező magánjogi egyesületek által hozott olyan döntéseket, mint a szóban forgó szankciót kiszabó határozat, „vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek” kell-e minősíteni, és így azok az e rendelkezésben foglalt tilalom hatálya alá tartoznak-e.

53. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ahhoz, hogy valamely megállapodás, vállalkozások társulása által hozott döntés vagy összehangolt magatartás e tilalom hatálya alá tartozzon, egyrészt képesnek kell lennie a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, másrészt „célja vagy hatása” a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása kell, hogy legyen.²² Az EUMSZ 101. cikkének megsértése tehát csak akkor állapítható meg, ha mindkét feltétel teljesül.

54. Márpedig, még ha feltételezzük is, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás „vállalkozások társulása által hozott döntésnek” minősül, az iratokból egyáltalán nem tűnik ki, hogy e szabályozásból és az általa kiszabható szankciókból a cél általi vagy hatás általi versenykorlátozások származhatnak.

55. E szabályozás ugyanis fegyelmi szankciók kiszabására vonatkozik olyan természetes személyekkel szemben, mint például a labdarúgóklubok vezetői. Márpedig az ügy iratainak egyetlen eleme sem enged arra következtetni, hogy e szankciók kiszabása közvetve azon labdarúgóklub visszaesését eredményezné, amelynél a szankcionált vezetők szakmai tevékenységüket végezték. Erre tekintettel nem vonható le az a következtetés, hogy az említett szabályozás alkalmas a vállalkozások közötti verseny torzítására.

56. Ami az EUMSZ 102. cikket illeti, e rendelkezés tiltja, hogy egy vagy több vállalkozás visszaéljen erőfölényével a belső piacon, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Így e cikk célja, hogy megakadályozza a versenynek a közérdek, az egyéni vállalkozások és a fogyasztók rovására történő megsértését az erőfölényben lévő vállalkozások olyan magatartásának szankcionálásával, amely korlátozza vagy megakadályozza az érdemeken alapuló versenyt, és így közvetlen vagy közvetett kárt okozhat az utóbbiaknak.²³

57. A jelen ügyben, még ha el is fogadjuk, hogy a FIGC és a CONI versenyjogi értelemben vett „vállalkozásoknak” minősíthetők, nem látom, hogy mely piacon rendelkeznének erőfölénnyel, és hogy azzal visszaélnének azon jogkörük gyakorlása révén, hogy szankciókat szabnak ki a labdarúgóklubok vezetőivel szemben.

²¹ Lásd: 2023. december 21-i European Superleague Company ítélet (C-333/21, a továbbiakban: European Superleague ítélet, EU:C:2023:1011, 84. pont). Ez különösen igaz azokra a szabályokra, amelyek a külföldi játékosoknak az országukat képviselő csapatok közötti versenyeken részt vevő csapatok összeállításából való kizárására vagy a versenyeken egyénileg részt vevő sportolók kiválasztásához használt rangsorolási kritériumok meghatározására vonatkoznak.

²² Lásd: 2017. december 6-i Coty Germany ítélet (C-230/16, EU:C:2017:941, 22. pont).

²³ Lásd: 2025. február 25-i Alphabet és társai ítélet. (C-233/23, EU:C:2025:110, 37. pont).

58. Következésképpen az e szankcionálási jogkör gyakorlására vonatkozó átlátható, világos és pontos érdemi kritériumoknak az alapeljárás felperesei által hivatkozott állítólagos hiánya semmiképpen nem okoz problémát az EUMSZ 102. cikk szempontjából.²⁴

59. Véleményem szerint tehát az EUMSZ 101. cikkel és az EUMSZ 102. cikkel nem ellentétes a jelen ügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás.

60. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az EUM-Szerződés személyek szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseinek összessége annak megkönnyítését szolgálja, hogy a tagállamok állampolgárai az Unió egész területén bármilyen keresőtevékenységet folytathassanak, és e rendelkezésekkel ellentétes minden olyan intézkedés, amely ezeket az állampolgárokat hátrányosan érintheti, amennyiben másik tagállam területén kívánnak keresőtevékenységet folytatni.²⁵ Következésképpen az EUMSZ 45. cikkel ellentétes bármely olyan nemzeti intézkedés, amely alkalmas arra, hogy megzavarja vagy kevésbé vonzóvá tegye az e cikk által biztosított alapvető szabadságnak az uniós polgárok általi gyakorlását. Ugyanez a jogi kritérium alkalmazandó az EUMSZ 56. cikk szerinti szolgáltatásnyújtás szabadságára is.²⁶

61. E tekintetben megjegyzem, hogy a FIGC sportbíróági kódexében előírt és többek között az olasz hivatásos labdarúgóklubok vezetőivel szemben kiszabott fegyelmi szankciók megakadályozhatják e vezetőket abban, hogy más európai labdarúgóklubokban alkalmazottként állásajánlatokat fogadjanak el, vagy hogy ugyanezen klubokkal szemben szolgáltatóként járjanak el. E körülmények között az EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikk értelmében szankcionált vezetők szabad mozgására vonatkozó akadály fennállása aligha tűnik vitathatónak.

62. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen korlátozás mindazonáltal elfogadható, ha először is bizonyítást nyer, hogy az érintett intézkedések elfogadását jogszerű közérdekű cél igazolja, másodszer pedig, hogy azok tiszteletben tartják az arányosság elvét.²⁷

63. A jogszerű közérdekű cél fennállását illetően a következőket kell pontosítani.

64. Az iratokból kitűnik, hogy a FIGC sportbíróági kódexének 4. cikke előírja a lojalitás, a becsületesség és a tisztesség elvének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget a sporttevékenységhez kapcsolódó bármely jogviszonyban, többek között e kódex 9. cikkében előírt szankciók terhe mellett.

65. E rendelkezések közül az első tehát a sportversenyeken való tisztességes részvétel elvét, következésképpen az érintett klubokkal szembeni egyenlő bánásmód elvét sértő magatartásokra vonatkozik.

66. Az olyan magatartások, mint az alapeljárás felpereseinek magatartása,²⁸ lehetővé teszik azon klub számára, amelyhez tartoznak, hogy az ugyanezen versenyeken részt vevő más klubokhoz képest jogellenes gazdasági előnyhöz jusson. E magatartások így sértik az e versenyeken való

²⁴ Lásd: Európai Szuperliga ítélet (131–135. pont).

²⁵ Lásd: 2023. november 16-i Bizottság kontra Hollandia (A nyugdíjjogosultság értékének átvitele) ítélet (C-459/22, EU:C:2023:878, 29. pont).

²⁶ Lásd: 2013. szeptember 12-i Konstantinides ítélet (C-475/11, EU:C:2013:542, 44. pont).

²⁷ Lásd: 2024. október 4-i FIFA ítélet (C-650/22, a továbbiakban: FIFA ítélet, EU:C:2024:824, 95. pont).

²⁸ Lásd ezen indítvány 24. pontját.

részvétel feltételeinek az azokban részt vevő klubok közötti egyenlőségét. A szóban forgó nemzeti szabályozás által előírt szankciórendszer célja tehát a sportverseny tisztességes és egyenlőségen alapuló lebonyolításának biztosítása, csalás által nem torzított feltételek mellett.

67. A magam részéről meg vagyok győződve arról, hogy ilyen célra lehet hivatkozni a szóban forgó szabályozás elfogadásának igazolása érdekében, annál is inkább, mivel a Bíróság nemrégiben elismerte, hogy „a sportversenyek szabályszerűségének biztosítására irányuló cél olyan jogszerű közérdekű célnak minősül, amelyet a sportszövetségek [...] követhetnek”.²⁹

68. Ami azt a kérdést illeti, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás alkalmas-e e cél megvalósításának biztosítására, és nem lépi-e túl az annak eléréséhez szükséges mértéket, meg kell jegyezni, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a szankciók kiszabására jogosult szervek mérlegelési jogkörüket ne önkényesen gyakorolják. Ezen ítélkezési gyakorlatból többek között az következik, hogy az olyan egyesületek, mint a FIGC, jogosultak szankciók kiszabását előírni a sportbíróági kódexükben foglalt szabályok megsértése esetén, amennyiben e szabályokat és a tiszteletben tartásuk biztosítására irányuló szankciókat valamely jogszerű közérdekű cél igazolja. Mindazonáltal a Bíróság szerint az ilyen szankciók csak azzal a feltétellel fogadhatók el, hogy meghatározásukra *átlátható, objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos kritériumok* alapján kerül sor. Ez utóbbi követelmény többek között azt jelenti, hogy a szankciók mértékének és időtartamának meghatározásakor figyelembe kell venni *az egyes esetek sajátos körülményeit*. Ráadásul e kritériumok tekintetében biztosítani kell, hogy azok *hatékony bírósági felülvizsgálatnak* legyenek alávetettek.³⁰

69. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a szóban forgó szabályozás alkalmas-e a sportversenyek tisztességes és egyenlőségen alapuló lebonyolítására irányuló cél biztosítására, és nem lépi-e túl az annak eléréséhez szükséges mértéket.

70. Mindazonáltal hangsúlyozom, hogy a FIGC sportbíróági kódexének „Szankciók alkalmazása” című II. szakaszában szereplő 12–18. cikke úgy tekinthető, mint amelyek a fent említett ítélkezési gyakorlat által előírtakkal összhangban szabályozzák a szóban forgó szankcionálási jogkört.

71. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a harmadik kérdésre azt a választ adja, hogy az EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről a jelen ügyben szó van, amely lehetővé teszi, hogy a sportszervek olyan eltiltó fegyelmi szankciót szabjanak ki, amely a sportvezetőt nemzeti és nemzetközi környezetben 24 hónapra eltiltja a szakmai tevékenység gyakorlásától, amennyiben e szabályozást és a tiszteletben tartása biztosítására irányuló szankciókat valamely jogszerű közérdekű cél igazolja, és e szankciók meghatározására átlátható, objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos kritériumok alapján kerül sor. Hasonlóképpen, az EUMSZ 101. cikkel és az EUMSZ 102. cikkel sem ellentétes az ilyen nemzeti szabályozás.

²⁹ Lásd: FIFA ítélet (100. és 101. pont).

³⁰ Lásd: Európai Szuperliga ítélet (257. pont); FIFA ítélet (111. pont).

Az első kérdésről

72. Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUSZ 19. cikket a Charta 47. cikkével összefüggésben³¹ úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az olyan fegyelmi szankcióknak, mint az alapügy tárgyát képezők – az uniós jog értelmében vett „bíróságnak” minősülés követelményeinek megfelelő nemzeti szervek általi – bírósági felülvizsgálatát olyan járulékos felülvizsgálatra korlátozzák, amely jogellenesség esetén kizárólag pénzbeli kártérítés megítéléséhez vezethet azon személyek számára, akikkel szemben e fegyelmi szankciókat kiszabták, kizárva így a hatáskörrel rendelkező bíróság azon lehetőségét, hogy az ilyen fegyelmi szankciókat megsemmisítse, és adott esetben ideiglenes intézkedéseket rendeljen el az érintett személyekre vonatkozóan.

Az elfogadhatóságról

73. Az olasz kormány arra hivatkozik, hogy a jelen kérdés elfogadhatatlan a nemzeti sportbíróságok határozataiból következő eltiltás hatásainak azonnali megszűnése miatt. Pontosabban, e kormány arra emlékeztet egyrészt, hogy az alapeljárás felpereseit 24 hónapos eltiltás szankcióval sújtották, másrészt pedig, hogy e szankciót a Szövetségi fellebbviteli bíróság azonnal végrehajtható 2023. január 20-i határozata szabta ki. Ebből az következik, hogy a szóban forgó eltiltás 2025. január 20-án járt le, amikor még az előzetes döntéshozatali ügyben nem születhetett meg az ítélet. Így az eltiltás megsemmisítésének az alapeljárás felperesei számára már nem jár valódi haszonnal, mivel azok a hatások, amelyeket a megsemmisítés iránti kérelemmel meg akartak szüntetni, már megszűntek.

74. Kétségtelen, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége. Így a Bíróság álláspontja szerint, amennyiben bebizonyosodik, hogy az alapeljárás felpereseinek ténylegesen megszűnt a szóban forgó határozatok további megszüntetéséhez fűződő érdeke, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések már nem bírnak jelentőséggel az előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogviták eldöntéséhez a Bíróságnak meg kell állapítania a kérelem okafogyottságát.³²

75. Mindazonáltal nem gondolom, hogy a jelen ügyben erről lenne szó. Megjegyzem egyébként, hogy az alapügy felperesei a tárgyaláson kifejtették, hogy az, ha a kérdést előterjesztő bíróság a határozatot esetleg megsemmisíti, az védheti erkölcsi érdekeiket azáltal, hogy eltörli vagy akár a minimálisra szorítja a fegyelmi szankcióknak a hírnevükre gyakorolt hatásait.

Az ügy érdeméről

76. Először is emlékeztetni kell arra, hogy e kérdés a 280/2003. sz. törvény bizonyos rendelkezéseire vonatkozik, amely törvény a sportjog és az állami jogrendszer közötti viszonyt szabályozza.

³¹ Az EUSZ 6. cikk olyan általános jellegű rendelkezés, amely az említett kérdések elemzése szempontjából irreleváns (lásd: 2025. szeptember 11-i Cairo Network és társai ítélet [C-764/23–C-766/23, a továbbiakban: Cairo Network ítélet, EU:C:2025:691, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]).

³² Lásd többek között a 2023. június 22-i État belge (A kiutasítási határozatnál későbbi körülmények) ítélet (C 711/21 és C 712/21, EU:C:2023:503, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

77. Az e jogszabály által létrehozott, az olasz alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata által értelmezett jogi keret a következőképpen foglalható össze.

78. Az alkotmányban foglalt hatékony bírói jogvédelem elve és a védelemhez való jog az említett szabályozásban „észszerűen lett súlyozva” a „sportjog autonómiájának” az alkotmány 2. és 18. cikkéből eredő elvével. Ez a súlyozás abban nyilvánul meg, hogy az olasz sportegyesületeken és a CONI-n belül létrehozott igazságszolgáltatási szervek javára „hatáskörfenntartást” vezettek be, amelynek értelmében kizárólag e szervek rendelkeznek hatáskörrel az olyan fegyelmi szankciók megsemmisítésére, mint amelyekről az alapügyben szó van. Ezzel szemben a közigazgatási bíróságok, mint rendes bíróságok a sportigazságszolgáltatás három fokának kimerítését követően továbbra is hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy e fegyelmi szankciók jogellenessége esetén pénzbeli kártérítést ítéljenek meg az érintett személyeknek.

79. Írásbeli észrevételeiben az olasz kormány arra hivatkozik, hogy ez a jogi keret az EUSZ 4. cikk értelmében vett „nemzeti identitásának” lényeges jellemzőjét jelenti. E megjegyzés véleményem szerint szükségessé teszi a releváns ítélkezési gyakorlat felidézését.³³

– Az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése közötti kapcsolatról

80. Az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése többek között úgy rendelkezik, hogy az Unió tiszteletben tartja a tagállamok nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének.

81. Az e cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése közötti kapcsolat fogalmát kifejezetten meghatározta a Magyarország kontra Parlament és Tanács ítélet,³⁴ valamint a Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet.³⁵

82. Ezekben az ítéletekben a Bíróság rámutatott arra, hogy nem lehet megalapozottan állítani, hogy azok a követelmények, amelyek az uniós tagság és az Unióban való részvétel feltételeiként olyan értékek és elvek tiszteletben tartásából erednek, mint az EUSZ 2. cikkben és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében foglalt jogállamiság, hatékony bírói jogvédelem és az igazságszolgáltatás függetlensége, alkalmasak volnának arra, hogy befolyásolják valamely tagállamnak az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett nemzeti identitását. Ebből következik, hogy ez utóbbi rendelkezés, amelyet az azonos szintű rendelkezésekre, különösen az EUSZ 2. cikkre és az EUSZ 19. cikkre figyelemmel kell értelmezni, nem mentesítheti a tagállamokat az e rendelkezésekből eredő követelmények tiszteletben tartása alól. Így, noha az Unió az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében tiszteletben tartja a tagállamok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének elválaszthatatlan részét képező nemzeti identitását, és így a tagállamok a jogállamisági elvek érvényesítése terén bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, ebből egyáltalán nem következik, hogy ez az eredménykötelem tagállamonként eltérő lehet. A tagállamok ugyanis amellett, hogy az Unió által tiszteletben tartott önálló nemzeti identitással rendelkeznek, a „jogállamiság” fogalmát is magukévá teszik, amelyben a saját alkotmányos hagyományaikból eredő közös értéként osztoznak, és amelynek folyamatos

³³ Ezen ítélkezési gyakorlat még teljesebb áttekintéséhez lásd: a Bizottság kontra Lengyelország (A Bíróság ítélkezési gyakorlatának ultra vires felülvizsgálata – Az uniós jog elsőbbsége) ügyre vonatkozó indítványom (C-448/23, EU:C:2025:165, 61–69. pont).

³⁴ 2022. február 16-i ítélet (C-156/21, a továbbiakban: Magyarország kontra Parlament és Tanács ítélet, EU:C:2022:97).

³⁵ 2023. június 5-i ítélet (C-204/21, a továbbiakban: Bizottság kontra Lengyelország ítélet, EU:C:2023:442).

tiszteletben tartására vállaltak kötelezettséget. Ebből következik, hogy a tagállamoknak alkotmányos modelljük megválasztásakor be kell tartaniuk az EUSZ 2. cikkből és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő, a Bíróság által értelmezett követelményeket.³⁶

83. Végeredményben az uniós jog elsőbbségének elve akadályozza az olyan értelmezés elfogadását, amely lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozzanak az uniós jogi rendelkezések alkalmazásának megakadályozása érdekében. A Bíróság feladata, hogy az uniós jog értelmezésére vonatkozó kizárólagos hatáskörének gyakorlása során e jog releváns rendelkezéseire tekintettel pontosítsa az elsőbbség elvének hatályát, így ez a hatály nem függhet sem a nemzeti jog rendelkezéseinek értelmezésétől, sem pedig az uniós jog rendelkezéseinek valamely nemzeti bíróság, például a Corte costituzionale (alkotmánybíróság) általi olyan értelmezésétől, amely nem felel meg a Bíróság általi értelmezésnek.³⁷

84. Így, bár aligha kétséges, hogy az Olasz Köztársaság jogosult önálló igazságszolgáltatási rendszert létrehozni annak érdekében, hogy lehetővé tegye a nemzeti sportegyesületek számára, hogy megvédjék előjogaikat a hatóságokkal szemben, az ilyen rendszer normatív megvalósítása azonban nem sértheti a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot.

85. Mielőtt megvizsgálnánk azt a kérdést, hogy a jelen ügyben fennáll-e ilyen sérelem, néhány előzetes észrevételt kell tenni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése által a jogalanyok számára biztosított védelem tartalmával kapcsolatban.

– *Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének hatályáról*

86. Az Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítéletben³⁸ a Bíróság megállapította, hogy a jogalanyok uniós jogból eredő jogai hatékony bírói védelmének elve, amelyre az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése utal, uniós jogi alapelv, amelyet a Charta 47. cikke is megerősít. Ez a megállapítás arra készítette a Bíróságot, hogy először is pontosítsa, hogy ezen utóbbi rendelkezést „megfelelő módon figyelembe kell venni” az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezéséhez,³⁹ másrészt, hogy a Charta 47. cikkében garantált hatékony jogorvoslathoz való joggal *párhuzamosan* az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése a tagállamokra kötelezettséget ró, hogy teremtsék meg azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek.⁴⁰

87. Így a Charta 47. cikkét az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettség anyagi jogi tartalmának meghatározása érdekében alkalmazták, mégpedig három szempontból. Először is, *szervezeti* szempontból ez a kötelezettség azt jelenti, hogy az uniós jogot értelmező vagy alkalmazó szerveknek meg kell felelniük a „bíróságnak” minősülés követelményeinek, mint például a függetlenség, a pártatlanság és a „törvény által megelőzően

³⁶ Magyarország kontra Európai Parlament és Tanács ítélet (233. és 234. pont), valamint Bizottság kontra Lengyelország ítélet (72–74. pont).

³⁷ Lásd: Bizottság kontra Lengyelország ítélet (77–79. pont).

³⁸ 2018. február 27-i ítélet (C-64/16, EU:C:2018:117, 35. pont).

³⁹ Lásd: 2021. március 2-i A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírójának kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 143. pont).

⁴⁰ Lásd: 2021. április 20-i Republika ítélet (C-896/19, EU:C:2021:311, 45. pont).

létrehozott bíróság” követelménye.⁴¹ Másodszor, *eljárásjogi* szempontból ez a kötelezettség azt jelenti, hogy ezek előtt a szervek előtt tiszteletben kell tartani a „tisztességes eljáráshoz” kapcsolódó különböző garanciákat.⁴² Harmadszor, a bírósági felülvizsgálat hatályát illetően a Royal Football Club Seraing ügyben hozott ítéletből⁴³ – amelyet a jelen ügy írásbeli eljárásának lezárását követően hoztak, és amely a tárgyaláson heves vitát váltott ki – kitűnik, hogy a Charta 47. cikkében garantált hatékony jogorvoslathoz való jog feltételezi, hogy az említett szervek elvégezhetik az olyan aktusok, intézkedések vagy magatartások *hatékony bírósági felülvizsgálatát*, amelyek állítólag sértették egy jogalany jogait vagy szabadságait. Ebben az ítéletben a Bíróság meghatározta azokat a követelményeket is, amelyeknek a bírósági felülvizsgálatnak meg kell felelnie ahhoz, hogy *hatékony*⁴⁴ minősüljön. Ezek a követelmények kétségtelenül fontosak a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz szempontjából.

88. Emlékeztetek arra, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben olyan nemzeti szabályokról volt szó, amelyek a harmadik állam bírósága (a sportválasztottbíróság) által hozott választottbírósági ítéleteket *inter partes* jogerővel ruházták fel valamely tagállam területén, következésképpen pedig bizonyító erővel ruházták fel a jogvitában részt vevő felek és harmadik személyek közötti viszonyban. Márpedig, mivel ezen ítéletek uniós joggal való összeegyeztethetőségét nem vizsgálta előzetesen a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére jogosult bíróság, felmerült a kérdés, hogy az ilyen nemzeti szabályok tiszteletben tartják-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az EUMSZ 267. cikkel és a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdését.

89. A Bíróság által a válaszában kifejtett érvelés lényegét a következő három pont foglalja össze.⁴⁵

90. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése nem követel meg olyan közvetlen jogorvoslati lehetőséget, amely lehetővé teszi a magánszemélyek számára a választottbírósági ítéletek vitatását, amennyiben a nemzeti bírósági rendszerben az érintett magánszemélyeknek lehetőségük van arra, hogy *járvulékos jelleggel* elérjék ezen ítéletek hatékony bírósági felülvizsgálatát, biztosítva ezáltal az uniós jog által számukra biztosított jogok és szabadságok tiszteletben tartását.⁴⁶

91. Ahhoz, hogy e bírósági felülvizsgálat hatékony legyen, nem kell szükségszerűen kiterjednie az azon jogviták megoldása szempontjából releváns valamennyi jogi és ténybeli kérdésre, amelyek keretében az említett ítéleteket meghozták, hanem igazoltan lehet *korlátozott*. Mindenesetre az érintett bíróságoknak lehetőséggel kell rendelkezniük annak vizsgálatára, hogy az ilyen ítéletek összeegyeztethetők-e az *Unió közrendjének* részét képező és az érintett jogvita szempontjából releváns elvekkel és rendelkezésekkel, mint például az EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikk értelmében vett, a munkavállalók szabad mozgásával és a szolgáltatásnyújtás szabadságával.⁴⁷

⁴¹ Lásd: 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juízes Portugueses ítélet (C-64/16, EU:C:2018:117, 36. pont); 2023. december 21-i, Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (C-718/21, EU:C:2023:1015, 58. pont); 2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet (C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 55. pont).

⁴² Lásd többek között: 2024. november 28-i PT (Az ügyész és a bűncselekmény elkövetője között megkötött egyezség) ítélet (C-432/22, EU:C:2024:987, 70. pont). Lásd még ezzel kapcsolatban: a Sociedad Civil Catalana ügyben (C-523/24, EU:C:2025:889, 112–121. pont) nemrégiben előterjesztett indítványom.

⁴³ 2025. augusztus 1-jei (C-600/23, a továbbiakban: Royal Football Club Seraing ítélet, EU:C:2025:617, 75. pont).

⁴⁴ Royal Football Club Seraing ítélet (86. pont).

⁴⁵ Amint az ezen ítéletből kitűnik, ez az érvelés a 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012) nyomán alakult ki.

⁴⁶ Royal Football Club Seraing ítélet (76. és 100. pont).

⁴⁷ Royal Football Club Seraing ítélet (84. és 85. pont).

92. Ezen túlmenően, amennyiben úgy ítélik meg, hogy ugyanezen ítéletek összeegyeztethetetlenek az említett alapelvekkel és rendelkezésekkel, ezeknek bíróságoknak saját hatásköreiken belül és az alkalmazandó nemzeti rendelkezéseknek megfelelően képesnek kell lenniük arra, hogy levonják *az ilyen összeegyeztethetlenség miatt alkalmazandó valamennyi jogkövetkezményt*.⁴⁸ Különösen a szabad mozgás jogának megsértése esetén az említett bíróságoknak nemcsak megállapítaniuk kell ezt a jogsértést és elrendelniük az érintett magánszemélyeknek okozott kár megtérítését, hanem meg is kell semmisíteniük az ilyen jogsértéssel terhelt határozatot.⁴⁹ Ezt a hatáskört szükségszerűen kiegészíti az a hatáskör, hogy olyan *ideiglenes intézkedéseket* rendeljenek el, amelyek lehetővé teszik az ügy érdemében meghozandó határozat teljes érvényesülésének biztosítását, ideértve azt az esetet is, amikor ugyanezek a bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztenek a Bíróság elé, az eljárást pedig a Bíróság válaszára várva felfüggesztik.⁵⁰

93. Ellentétben azzal, amit az olasz kormány a jelen ügyekben tartott tárgyaláson állított, a Bíróság Cairo Network egyesített ügyekben hozott ítélete nem vezet be kivételt ez utóbbi elvek alól.

94. Megmagyarázom, hogy miért. Az olasz kormány szerint a Cairo Network ítéletből kitűnik, hogy bár a bírósági felülvizsgálat hatékonysága általában feltételezi, hogy a nemzeti bíróság hatáskörrel rendelkezik az uniós jog megsértésével elfogadott jogi aktus vagy magatartás valamennyi hátrányos következményének megsemmisítésére, az egyszerű pénzbeli kártérítés megítélése akkor igazolható, ha – mint a jelen ügyben is – az ilyen megsemmisítés valamely közérdeket sérthet.

95. A szóban forgó, természetes személyekkel szemben alkalmazott fegyelmi szankciók azzal függnek össze, hogy az első osztályú olasz nemzeti labdarúgó-bajnokság (A sorozat) keretében büntetőpontokat szabtak ki azon labdarúgóklub besorolására, amelynél e személyeket alkalmazták. Ha lehetőség lett volna arra, hogy a nemzeti bíróságtól e szankciók megsemmisítését vagy megváltoztatását, vagy akár pusztán azok ideiglenes felfüggesztését kérjék, az e bajnokság végső eredményével kapcsolatos bizonytalan helyzet olyan hosszú ideig állt volna fenn, hogy az az európai versenyekre kvalifikált nemzeti csapatok kijelölésének követelményével összeegyeztethetetlen lett volna. Az ilyen helyzet nyilvánvalóan hátrányosan érintené az olasz labdarúgó-bajnokság folytatását.

96. E tekintetben szükségesnek tartom felidézni a következőket. Igaz, hogy a Cairo Network ítéletben a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a rádiófrekvencia-használati jogok odaítélésére vonatkozó jogi aktusokkal szemben benyújtott keresetek vizsgálatára hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság hatáskörének pusztán a pénzügyi kártérítés megítélésére való korlátozása nem feltétlenül jelenti azt, hogy az e bíróság által végzett bírósági felülvizsgálat nem volt hatékony.⁵¹ Mindazonáltal, ellentétben a jelen ügyekkel, ezt az ítéletet az uniós másodlagos jog, nevezetesen az elektronikus hírközlésről szóló irányelv⁵² és a 470–790 MHz-es frekvenciasáv Unión belüli használatáról szóló (EU) 2017/899 határozat⁵³ által szabályozott területen hozták.

⁴⁸ Royal Football Club Seraing ítélet (103. pont).

⁴⁹ Royal Football Club Seraing ítélet (104. pont).

⁵⁰ Royal Football Club Seraing ítélet (105. pont).

⁵¹ Cairo Network ítélet (83. pont).

⁵² Az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (keretirányelv; HL 2002. L 108., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 349. o.).

⁵³ 2017. május 17-i európai parlamenti és tanácsi határozat (HL 2017. L 138., 131. o.).

97. Ez nem elhanyagolható tényező. A Bíróság szerint ugyanis a nemzeti bíróságok azon lehetősége, hogy az említett jogi aktusokat megsemmisítsék, azzal a kockázattal járt volna, hogy megakadályozza a 700 MHz-es frekvenciasáv 2017/899 határozat által megkövetelt átalakítását, és ezáltal sérül az 5G Unión belüli megfelelő működése.⁵⁴

98. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a pénzbeli kártérítés megítélésének pusztán lehetősége, a jogellenes aktus megsemmisítésének kizárása mellett, akkor igazolt, ha az ilyen megsemmisítés *a releváns uniós szabályozás* valamely célkitűzésének sérelmével járhat, ami a jelen ügyben nem áll fenn.

– *Az első kérdésre vonatkozó következtetések*

99. Ebből tehát az következik, hogy az olyan fegyelmi szankciók, mint amilyenek a jelen ügyben szerepelnek, az uniós jog értelmében vett „bíróságnak” minősülés követelményeinek megfelelő szerveknek kell – akár járulékosan – felülvizsgálniuk e szankcióknak az uniós közrend részét képező elvekkel és rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségét illetően, és jogellenesség esetén a szankciók megsemmisítésére kerül sor.

100. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdésre azt a választ adja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az olyan fegyelmi szankciók jogszerűségének, mint amilyenek az alapügy tárgyát képezik, az uniós jog értelmében vett „bíróságok” általi felülvizsgálatát olyan járulékos felülvizsgálatra korlátozzák, amely jogellenesség esetén kizárólag pénzbeli kártérítés megítéléséhez vezethet azon személyek számára, akikkel szemben e szankciókat kiszabták. E bíróságok számára lehetővé kell tenni, hogy az ilyen szankciókat megsemmisíthessék, és adott esetben olyan ideiglenes intézkedéseket rendeljenek el, amelyek lehetővé teszik az ügy érdemében meghozandó bírósági határozat teljes érvényesülésének biztosítását.⁵⁵

101. Hangsúlyozom, hogy az általam javasolt válasz azon az előfeltevésen alapul, amely szerint az olasz közigazgatási bíróságok felülvizsgálata az egyetlen olyan felülvizsgálat, amelyet az uniós jog értelmében vett „bíróságok” végeznek a sporttal kapcsolatos fegyelmi szankciókat kiszabó határozatok jogszerűségével kapcsolatban. Ezzel szemben, ha az olasz sportbíróságok bármelyike, amelynek jogszerűsége vonatkozó felülvizsgálatának hatékonyságát a jelen ügyben nem kérdőjelezték meg, megfelel a „bíróságnak” minősülés valamennyi követelményének, nem állapítható meg az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének megsértése.⁵⁶

102. Úgy vélem tehát, hogy hasznos lenne néhány gondolatot szentelni az olasz sportbíróságok „bíróságnak” minősülésével kapcsolatos kérdéskörnek.

⁵⁴ Cairo Network ítélet (75. és 78. pont).

⁵⁵ A tárgyaláson a CONI előadta, hogy a sportbíróságok határozatainak a CONI sportbírósági kódexének 63. cikke szerinti visszavonása, lehetővé teszi, hogy azon fél kérelmére, amelynek kérelme alapján a közigazgatási bíróság kimondta a fegyelmi szankció jogellenességét, e szervek végrehajtsák az utóbbi bíróság ítéletének e rendelkezését. Még ha feltételezzük is, hogy így van, e körülmény számomra nem tűnik elegendőnek ahhoz, hogy kizárja a szóban forgó nemzeti rendelkezéseknek az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikke fényében értelmezett második albekezdésével való összeegyeztethetlenségét.

⁵⁶ Ilyen esetben legfeljebb azt lehetne megvizsgálni, hogy a fennálló jogorvoslat eljárási szabályait előíró nemzeti szabályok tiszteletben tartják-e az egyenértékűségnek és a tényleges érvényesülésnek a Charta 47. cikkében foglalt feltételeit. Lásd: 2021. december 21-i Randstad Italia ítélet (C-497/20, EU:C:2021:1037), amelyet az AW „T” ügyre vonatkozó indítványomban (C-225/22, EU:C:2025:270, 47–50. pont) vizsgáltam.

– Az olasz sportbíróságok „bírósnak” minősüléséről

103. A Vaassen-Göbbels ítélet⁵⁷ óta az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bírósnak” jelleg bizonyos feltételek teljesülését feltételezi, például azt, hogy a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az előtte folyó eljárás kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, és hogy független-e.⁵⁸

104. A függetlenség követelményének külső és belső vonatkozása van. Ez utóbbi a „pártatlanság” fogalmát öleli fel, és egyenlő távolságtartást jelent a jogvitában részt vevő felektől, illetve e felek azon érdekeitől, amelyek a jogvita tárgyát képezik.⁵⁹ Éppen az olasz sportbíróságok pártatlansága az, ami véleményem szerint alapos vizsgálatot érdemel a kérdést előterjesztő bíróság részéről.

105. Így az alapügy összefüggéseire tekintettel az ilyen vizsgálat nem vonatkoztathat el az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJB)⁶⁰ által hozott Ali Riza és társai kontra Törökország ítéletben kialakított elemzés jogi háttérétől.⁶¹

106. Emlékeztetni kell arra, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy a török labdarúgó-szövetség (TFF) választottbírósnak bizottságához a játékosokkal vagy a bírókkal szemben a vitarendezési bizottság (DRC), illetve e szövetség fegyelmi bizottsága által hozott határozatokkal szemben benyújtott kereseteken alapult. Miután az EJB megjegyezte, hogy a választottbírósnak bizottság tagjait a TFF igazgatótanácsa (Board of Directors) nevezte ki, amelyet teljes egészében ugyanezen szövetség közgyűlése (Congress) nevezett ki, és hogy az igazgatótanács széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik kinevezési jogkörének gyakorlása során, először azt a kérdést vizsgálta meg, hogy megfelelő garanciák állnak-e rendelkezésre annak érdekében, hogy a választottbírósnak bizottság tagjai feladataikat külső nyomásgyakorlástól mentesen végezzék, másodszor pedig, hogy a választottbírósnak bizottság olyan tagokból áll-e, akik az ezen eljárásokban érintett szakmai szervezetekkel szemben függetlennek és pártatlannak tekinthetők.⁶²

107. Az első kérdést illetően az EJB úgy ítélte meg, hogy a választottbírósnak bizottság tagjai nem voltak mentesek a többek között az igazgatótanács által gyakorolt nyomástól az e két szerv között fennálló néhány „jelentős szervezeti és strukturális kapcsolat” miatt, jelezve „az igazgatótanácsnak a választottbírósnak bizottság működésére gyakorolt jelentős befolyását”.⁶³ E következtetés alátámasztása érdekében az EJB a következő tényezőket vette figyelembe. Először is, még ha e bizottság tagjai munkaviszonyuk tekintetében biztonságban is voltak, megbízatásuk időtartama megfelelt az igazgatótanács tagjainak hivatali idejének. Másodszor, a választottbírósnak bizottság tagjai díjazásra, valamint utazási költségeik és szállásköltségeik megtérítésére voltak jogosultak,

⁵⁷ 1966. június 30-i ítélet (61/65, EU:C:1966:39).

⁵⁸ Lásd legutóbb: 2025. augusztus 1-jei Daka és társai ítélet (C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 és C-493/23, EU:C:2025:592, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁵⁹ Lásd: 2020. január 21-i Banco de Santander ítélet (C-274/14, EU:C:2020:17, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁶⁰ Emlékeztetek arra, hogy a Charta 52. cikkének (3) bekezdése pontosítja, hogy amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokkal, amelyek az említett egyezményben szerepelnek. Márpedig, amint az a Charta 47. cikkéhez fűzött magyarázatból kitűnik, e cikk második bekezdése az EJE 6. cikkének (1) bekezdésének felel meg. Így a Bírósnak biztosítania kell, hogy a Charta 47. cikkének második bekezdésére vonatkozó értelmezése olyan védelmi szintet biztosítson, amely nem sérti az EJE-nek az EJB által értelmezett 6. cikkének (1) bekezdésében biztosított védelmi szintet (lásd: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország [Fegyelmi felelősségi rendszer] ítélet [C-791/19, EU:C:2021:596, 165. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]).

⁶¹ EJB, 2020. január 28., Ali Riza és társai kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610).

⁶² Lásd: EJB, 2020. január 28., Ali Riza és társai kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610, 209. és 217. §).

⁶³ EJB, 2020. január 28., Ali Riza és társai kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610, 216. §) (szabad fordítás).

amelyek összegét az igazgatótanács határozta meg. Harmadszor, semmilyen különleges eljárást nem írtak elő arra az esetre, ha a felek vitatják a választottbíróági bizottság valamely tagjának függetlenségét vagy pártatlanságát.

108. A második pontot illetően az EJEB rámutatott, hogy a TFF igazgatótanácsát és közgyűlését többségükben a labdarúgóklubok képviselői alkotják, amely szervezetek elkerülhetetlenül érintettek voltak bizonyos, a választottbíróági bizottság hatáskörébe tartozó jogvitákban.

109. Emlékeztetni kell arra, hogy a szóban forgó olasz szabályozás értelmében a FIGC és a CONI által kiszabott fegyelmi szankciók két szövetségen belüli szerv (szövetségi bíróság és szövetségi fellebbviteli bíróság) és egy szövetségen kívüli szerv (sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium) hatáskörébe tartozik.

110. A szövetségi bíróság és a szövetségi fellebbviteli bíróság esetében a tagok kinevezési jogköre a Consiglio federale (szövetségi tanács) hatáskörébe tartozik,⁶⁴ és e jogkör gyakorlását úgy tűnik, hogy kizárólag a „sportjog területén szerzett speciális szakértelem és tapasztalat” kritériuma határozza meg.⁶⁵ Az a kockázat, hogy e szervek tagjai a szövetségi tanács részéről nyomásnak vannak kitéve, fokozódhat azáltal, hogy mandátumuk időtartama megegyezik a szövetségi tanács tagjainak mandátumával (négy év, kétszer megújítható), és hogy a Commissione federale di garanzia (szövetségi ellenőrző bizottság),⁶⁶ amelyet szintén a szövetségi tanács nevez ki, felhatalmazással rendelkezik többek között arra, hogy „komoly okból” visszahívja őket.⁶⁷

111. Ami a szövetségi tanács összetételét illeti, húsz tagjából tizennégyet a különböző nemzeti labdarúgó-ligák választják meg,⁶⁸ amelyek viszont a labdarúgóklubokból állnak, amelyek vezetői – mint a jelen ügyben is – érintettek lehetnek az említett szövetségen belüli szervek előtti eljárásokban.

112. Ami a sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégiumot illeti, a kollégium tagjainak kinevezése a CONI nemzeti tanácsának feladata.⁶⁹ Mandátumuk időtartama (négy év) megegyezik a nemzeti tanács tagjainak mandátumával.⁷⁰ A nemzeti tanács nevezi ki a Commissione di garanzia degli organi di giustizia, di controllo e di tutela dell’etica sportiva (a sportetika igazságszolgáltatási, felülvizsgálati és védelmi szerveinek ellenőrző bizottsága) tagjait is, amelynek jogában áll a sporttal kapcsolatban eljáró ellenőrző kollégium tagjait felmenteni.⁷¹ A nemzeti tanács összeállításában meghatározó szerepet játszanak a nemzeti sportági szövetségek képviselői, és a testületben a szavazatok többségét az ő szavazataiknak kell alkotniuk.⁷²

⁶⁴ Lásd a CONI nemzeti tanácsa által a 2024. november 20-i 479. sz. határozattal jóváhagyott Statuto della FIGC (a FIGC alapszabálya) 27. cikkének (3) bekezdését.

⁶⁵ Lásd a FIGC alapszabálya 35. cikkének (1) bekezdését.

⁶⁶ A szövetségi ellenőrző bizottság elsősorban annak ellenőrzésével foglalkozik, hogy a szövetségi bíróság és a szövetségi fellebbviteli bíróság tagjai megfelelnek-e a tisztségük betöltéséhez szükséges feltételeknek (lásd a Codice di Giustizia Sportiva CONI [CONI sportbíróági kódexe] 5. cikkének (3) bekezdését, amely kódexet a nemzeti tanács 2015. november 9-i 1538. sz. határozatával fogadott el, és a decreto Presidenza Consiglio dei Ministri [miniszterelnöki rendelet] 2015. december 16-án hagyott jóvá).

⁶⁷ Lásd a CONI sportbíróági kódexe 5. cikkének (3) bekezdését és a FIGC alapszabályának 34. cikkét.

⁶⁸ Lásd a FIGC alapszabályának 26. cikkét.

⁶⁹ Lásd a CONI alapszabálya 6. cikke (4) bekezdésének 11) pontját.

⁷⁰ Lásd a CONI alapszabálya 5. cikkének (2) bekezdését és 12a. cikkének (7) bekezdését.

⁷¹ Lásd a CONI alapszabálya 13b. cikkének (3) bekezdését.

⁷² Lásd a CONI alapszabálya 6. cikkének (3) bekezdését.

113. A kérdést előterjesztő bíróság feladata – többek között a fent említett tényezőkre tekintettel – annak vizsgálata, hogy az olasz sportbíróságok bármelyike az uniós jog értelmében vett „bírósnak” minősül-e. Ha ez lenne a helyzet, akkor az olasz jogalkotó által létrehozott sportigazságszolgáltatási rendszer összességében nem lenne összeegyeztethetetlen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével.

Véggövetkeztetés

114. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és harmadik kérdésre a következő választ adja:

- 1) Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az olyan fegyelmi szankciók jogszerűségének, mint amilyenek az alapügy tárgyát képezik, az uniós jog értelmében vett „bíróságok” általi felülvizsgálatát olyan járulékos felülvizsgálatra korlátozzák, amely jogellenesség esetén kizárólag pénzbeli kártérítés megítéléséhez vezethet azon személyek számára, akikkel szemben e szankciókat kiszabták. E bíróságok számára lehetővé kell tenni, hogy az ilyen szankciókat megsemmisíthessék, és adott esetben olyan ideiglenes intézkedéseket rendeljenek el, amelyek lehetővé teszik az ügy érdekében meghozandó bírósági határozat teljes érvényesülésének biztosítását.
- 2) Az EUMSZ 45. és EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről a jelen ügyben szó van, amely lehetővé teszi, hogy a sportszervek olyan eltiltó fegyelmi szankciót szabjanak ki, amely a sportvezetőt nemzeti és nemzetközi környezetben 24 hónapra eltiltja a szakmai tevékenység gyakorlásától, amennyiben e szabályozást és a tiszteletben tartása biztosítására irányuló szankciókat valamely jogszerű közérdekű cél igazolja, és e szankciók meghatározására átlátható, objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos kritériumok alapján kerül sor. Hasonlóképpen, az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkel sem ellentétes az ilyen nemzeti szabályozás.